

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

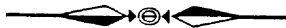
תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לידי מום, וזה שאמר פר אחד, שהיה כל פר בפני עצמו, ומשום הכי שינה, להודיע לנו זה, דפר בן בקר אחד הוא סימן המנין. ודו"ק².

[מד]

ז, יז) ולְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְחֻשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב: מדוע כתוב "זה קרבן כו" כבר כתוב לעיל שזה קרבנו ז, יז) זה קרבן נחשון³. בספרי (פיסקא נא) זה מביא נדבה כו'.

[מד]

³ [מד] ז, יז) "ולְזַבַּח הַשְּׁלָמִים בְּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְחֻשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב" ע"כ יש לדקדק, כיון דכתיב לעיל, דזה הוא קרבנו של נחשון בן עמינדב, מדוע חוזר הכתוב ואומר "זה קרבן נחשון בן עמינדב". ובספרי (פיסקא נא) עמדו בזה רבותינו הקדושים, וז"ל "זה קרבן, זה מביא נדבה, ואין היחיד מביא נדבה: זה קרבן נחשון, זה מביא חטאת שלא על חטא, ואין היחיד מביא חטאת שלא על חטא: זה קרבן נחשון, זה דוחה את השבת ואת הטומאה, ואין קרבן יחיד דוחה את השבת ואת הטומאה" ע"כ. ומקודם יש לבאר פשט דברי הספרי, ולאחר מכן יש לבאר מנין לומד הספרי כל כך הרבה לימודים מיתור אחד. [א.ה. דע שיש גורסין בספרי זה מביא קטורת נדבה כו' ורבינו לא גרס קטורת] והנה מה שאמרו בספרי שאין יחיד מביא נדבה, צריך ביאור, וכי אין קרבן נדבה ביחיד, אבל כונת הספרי על הקטורת, דנחשון בן עמינדב וכל אחד מהנשיאים הביאו גם קטורת, דכתיב (פסוק יד) "כָּף אֶחָת עֲשֶׂרָה זָהָב מְלֻאָה קְטֹרֶת", ועל קטורת דרשו דזה בלבד הביא קטורת נדבה ולא יחיד, ואל תטעה לפרש דוקא יחיד לא מביא קטורת נדבה אבל ציבור מביא קטורת נדבה, דהרי גם ציבור לא מביא קטורת נדבה, דאין קטורת אלא של ציבור וחובה בלבד, אבל כונת הספרי שאין קטורת באה נדבה לעולם, ולא באה יחיד לעולם, אלא משל ציבור ובחובה בלבד. ומה שדרשו בספרי "זה קרבן נחשון, זה מביא חטאת שלא על חטא ואין

[מג]

ז, טו) פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אֵיל אֶחָד כְּבֶשֶׂת אֶחָד בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:

הטעם שכתוב "פר אחד בן בקר", ולא כתוב "פר בן בקר אחד"

ז, טו) פר אחד בן בקר כו'¹. הא דגבי פרשת מועדות כתיב (כט, ב) פר בן בקר אחד, וכך ראוי לכתוב לפי משפטי הלשון, נראה משום, דהנשיאים היו מגדלין הפרים לקרבנות והביאו אותן ממצרים, כמו שהכינו אבני השם (שמות לה, כז) וכו', ויעקב נטע ארזים (תנחומא תרומה ט), כן היו מגדלין את הפרים, ובבכורות פרק ג (דף כה, ב) אמרינין, שורים כיון דמנגחן אהדדי שכיח דנפיל בהו מומא, לכן כיון שהיו מגדלין הפרים לקרבנות, היו מגדלין כל פר בפני עצמו, ולא בהדי הדדי, כי היכי דלא ליתי

¹ [מג] ז, טו) "פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה" ע"כ. ויש לדקדק, מדוע כתוב "פר אחד בן בקר", ובפרשת המועדות (כט, ב-ח) כתוב "פר בן בקר אחד", וכך ראוי לכתוב לפי משפטי הלשון, ד"פר בן בקר" הוא הנושא, ו"אחד" הוא המנין, ואין ראוי להפסיק בין הנושא במנין. ונראה, משום דהנשיאים היו מגדלין הפרים לקרבנות, והביאו אותן ממצרים, כמו שהכינו אבני השם דכתיב (שמות לה, כז) "וְהִנְשֵׂאִם הַבְּיָאוֹ אֶת אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבָנֵי הַמִּלְאִים לְאֹפֹד וְלַחֹשֶׁן", וכתב באבן עזרא ובחזקוני דהביאו ממצרים, דכל אשה שאלה מחברתה, וכן יעקב נטע ארזים (תנחומא, תרומה ט), רואים שהכינו את עצמם הרבה שנים קודם למלאכת המשכן, כמו כן הנשיאים היו מגדלין את הפרים ממצרים.

והנה בבכורות פרק ג (דף כה, ב) אמרינין, ששורים כיון שנוגחין אחד את השני, שכיח שיהיה בהם מום, לכן, כיון שהיו הנשיאים מגדלין הפרים לקרבנות, היו מגדלין כל פר בפני עצמו, ולא שנים יחד שלא יטילו מום אחד בשני, וזה מרומז בכתוב שאמר פר אחד, כלומר, שגידלו כל "פר" בפני עצמו, ד"פר" עושה מום בחבירו, לכן את ה"פר" גידלו כל אחד לבד. לכן שינה הכתוב, להודיע לנו זה, דאם היה כתוב "פר בן בקר אחד" לא היה משמע מידי, דאחד הוא סימן מנין, אבל מהשינוי מוכח שגדלו כל פר לבדו. ולבא להודיע מסירות נפשם של הנשיאים להביא קרבנות, שגידלו כל אחד בנפרד.

² תמצית דבריו: הטעם שכתוב "פר אחד בן בקר", ולא כתוב "פר בן בקר אחד", להודיע, שהנשיאים גידלו כל פר בנפרד, "אחד", כדי שלא ינגחו השורים זה בזה, ויטילו מום אחד בשני.

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דחטאתו היה ביום הראשון שהוקם המשכן, ולא היה ראוי למיחש אף לחטא שאינו ידוע, וזה מורה שביום המשח אותו ודאי בא בלא סיבת כפרה על חטא, ודוקא בנישיאים בחנוכת המזבח. זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו (פסוק פח) מורה בדיוק, שהלא בנין המשכן לא היה דוחה שבת, וכמו שאמר (שמות לא, יג) אך את שבתותי תשמרו, וכיון שנמשח ביום הראשון מימי המילואים, תו הקים אותו בשבת ופרקו בשבת, וכמו שאמרו (שבת פז, ב) ששמיני למילואים היה ראשון למעשה בראשית, ואם כן שביעי למילואים היה שבת, וכן כל הקרבנות קרבים בשבת, וכמו שאמרו (שבת קלג, ב) שבת הותרה אצל עבודה, ולכן קרבן נשיאים, דהיה אז דינו כזמנו קבוע, דאמר (פסוק יא) נשיא אחד ליום, שלא ידחה ליום השני, לכן דחי שבת. וזה שמרמז זאת

ידועה, כי עוד לא היתה טומאה שעכשיו נמשח, ומטעם זה אמרו בבלי בזבחים ט, ב דחטאת נחשון עולה היא, כיון שחטאתו היתה ביום ראשון שהוקם המשכן ולא היה ראוי למיחש אפילו לא לחטא שאינו ידוע. ומה שדרשו עוד על זה שדוחה שבת וטומאה כו' למדוהו ממייעוט אחר, דלהלן פסוק פח גם יש מייעוט זאת, דכתיב "זאת חַנּוּכַת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַׁח אֹתוֹ", וכוונת חז"ל ללמוד מכאן שדוחה שבת. דהנה בנין המשכן לא היה דוחה שבת כמו שדרשו חז"ל (ספרא קדושים, פרשה ג פרק ז, אות ז) על הפסוק (שמות לא, יג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בְּיָמֵי וּבְיָמֵיכֶם לְדֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם" שכתוב לאחר ציווי מלאכת המשכן, דאין מלאכת הקמת המשכן דוחה שבת, והנה כאן הקים משה את המשכן בשבת, שהרי יום ראשון לחנוכת המזבח היה ביום ראשון בשבת (שבת פז, ב), אם כן שביעי למילואים היה בשבת, והטעם שנדחה שבת, כיון שכבר נמשח המשכן ביום ראשון למילואים. וזה פירוש הכתוב, זאת חַנּוּכַת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַׁח, שכיון שנמשח דוחה שבת, וכן כל קרבנות הנשיאים מי שקרבנו היה ביום השביעי דחה שבת, כיון שכבר שזמנו היה קבוע, דאמר (פסוק יא) נשיא אחד ליום, שלא ידחה ליום השני, לכן דחי שבת. וזה שמרמז זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו, שכיון שנמשח, תו דוחה שבת. ודוקא זאת, הא בשאר, שלא בחנוכת המזבח, לא נדחה שבת מקרבן יחיד, ודריש מזה, ומתרי זמני זאת, וסידר אותן הספרי לכולהו בחד מקום. ועייין מועד קטן ט, א בזה, ודו"ק בכל זה.

פירוש, קטורת נדבה, דלא אשכחן לבד חובה משל צבור, ואינך הוי קטרת זרה. זה היחיד מביא חטאת בלא חטא כו'. פירוש, חטאת בלא חטא ידוע, דצבור מביאין חטאות במועדים וראש חודש בלא חטא ידוע, ורק לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. וכן פירש בספרי כאן שעיר עזים אחד לכפר על קבר התהום. זה דוחה השבת כו'. פירושו לדעתי, דכתיב זה מעוט חדא, דכאן הותרה קטרת נדבה, וכתיב (פסוק פד) זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו, זאת ממעט, דכאן בא חטאת בלא חטא, דאמרו (כריתות כה, א) לבבא בן בוטא שהיה מביא אשם תלוי מחרת יום הכיפורים, המתן עד שתכנס לבית הספק, וכאן תיכף ביום המשח אותו, לא היה שייך למיחש משום העלם טומאת מקדש וקדשיו. ולכן בדיוק אמרו ריש זבחים (ט, ב) חטאת נחשון עולה היא, משום

היחיד מביא חטאת שלא על חטא" גם צריך ביאור, דמשמע שציבור מביא קרבן שלא על חטא, ולא מצאנו ציבור שביא חטאת שלא על חטא, דכל חטאות ציבור הן חטא, כמבואר בריש שבועות, דכל חטאות ציבור במועדים באים לכפר על כל סוגי טומאות מקדש וקדשיו. אבל ביאור דברי הספרי הוא, דיחיד לא מביא חטאת אלא על חטא ידוע, אבל ציבור מביא גם על חטא לא ידוע כמו טומאת מקדש וקדשיו, וכן דרשו כאן בספרי "שעיר עזים אחד לחטאת, לכפר על קבר התהום", היינו טומאה שאינה ידועה, אבל חטא הוא אלא שאינו ידוע.

ומה שדרשו בספרי "זה קרבן נחשון, זה דוחה את השבת ואת הטומאה, ואין קרבן יחיד דוחה את השבת ואת הטומאה", פירושו פשוט. אבל צריך ביאור איך לומד הספרי כל כך הרבה לימודים מ"זה" אחד.

אבל הביאור בזה הוא, דבאמת אין כונת הספרי לדרוש את כל הלימודים מזה, אבל הוא דורש משלושה מייעוטים שיש בפרשה כדלהלן. והנה מזה דרש לענין קטורת כמבואר, אבל הדרשה השניה שכאן בא שלא על חטא, לומד מהכתוב להלן (פסוק פד) "זאת חַנּוּכַת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל", ולמדו חז"ל מכאן שקרבן נחשון היה שלא על טומאה שאינה ידועה, מדכתיב "ביום המשח אותו", ולפני שנמשח לא היה שייך טומאת מקדש וקדשיו, ובו ביום שנמשח הביא קרבן חטאת, וביום אחד אין לחשוש שכבר נטמא כמבואר במסכת כריתות (כה, א), שבבא בן בוטא היה מביא כל יום אשם תלוי, אבל למחרת יום כיפור לא הניחו לו להביא שאין לחשוש לעון ביום אחד, ואמרו לו המתן יום אחד עד שתכנס לבית הספק, וזה למדו מ"זאת", ללמד שרק קרבן זה באה חטאת שלא על טומאה שלא

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(פסוק פד) מזרקי כסף שנים עשר מלאים סולת בלולה בשמן, נראה, משום דהבלילה צריכה להיות בפנים בעזרה בכלי שרת, ומכאן יליף דכלי לח מקדשין יבש במנחות דף ח, ב, עיין שם. ואם כן, כיון שנתקדשו בכלי שרת הלא נפסלו בלינה, ועל כרחין, דכל אחד בלל מנחה בשמן ביום שהקריב קרבנו, לכן בפרט כתיב, אבל בכולל, בצירוף במה שהקריבו ביום המשח אותו, לא היה רק של אחד, של נחשון, מלאה סולת בלולה. אבל קטורת, הלא מכתשת כלי שרת, וכיון דצורתה כל השנה כולה, אינה נפסלת בלינה, ורק כי קדשו בכלי מדרבנו, גזרו פסול לינה, כדפירש רש"י פרק קמא דשבועות דף יא, א, עיין שם. אם כן, ביום הראשון היה תיכף בצירוף השתים עשרה כפות מלאות קטרת, אפילו הכי לא שייך בהו עיבור צורה, ולכן כתיב בצירוף, ונכון. ודו"ק⁶.

קודש, ומכאן למדו חז"ל במנחות (ח, ב) דכלי הלח, והם המזרקות והקערות מקדשין יבש, [ואע"פ שהיה שמן במנחה, מכל מקום לא יתכן שלא יהיה קצת סולת יבש, וגם זה התקדש מהמזרקות והקערות כמבואר בכתוב], וכיון שנתקדשו הרי נפסלו בלינה, ועל כורחך שכל אחד בלל מנחה בשמן ביום שהקריב קרבנו.

והנה ביום המשח אותו, היינו ביום הראשון לחנוכת המזבח, הביאו כל הנשיאים את כל הקרבנות, וזה הוא כלל הקרבנות שכולל הכתוב בפסוקים פד-פח [וכן מפרש האור החיים הקדוש, שביום הראשון הביאו כולם את הקרבנות], אלא שכל יום הקריב נשיא אחר את קרבנו, לפי זה, כשכל הנשיאים הביאו ביום ראשון לחנוכת המזבח את כל קרבנותיהם, בהכרח שלא היו הקערות והמזרקות מלאות סולת, דהרי יפסלו בלינה, אלא רק נחשון שבו ביום קרב קרבנו היו קערותיו ומזרקותיו מלאות סולת, ולא של שאר נשיאין, לכן כשכולל הכתוב את מספר הקערות והמזרקות, אינו כותב שהיו מלאות סולת, כיון שבאמת לא היו מלאות סולת.

אבל קטורת לא נפסלת בלינה, דמבואר בשבועות (יא, א) דאף על פי שהמכתשת היתה כלי שרת, ומקדשת קדושת הגוף את הקטורת לא נפסלה הקטורת בלינה, והטעם מבואר בגמ' שם כיון שאינה משנה את מראה לאחור שעובר יום, לכן אינה נפסלת בלינה, ורק מדרבנו גזרו פסול לינה לקטורת כאשר היא באה לכלי, כמבואר כל זה ברש"י פרק קמא דשבועות דף יא, א. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: הטעם שרק בכפות כתוב מלאות קטורת, ולא כתוב קערות ומזרקות מלאות סולת, כיון שהביאו כל הנשיאים

חנוכת המזבח אחרי המשח אותו, שכיון שנמשח, תו דוחה שבת. ודוקא זאת, הא בשאר, שלא בחנוכת המזבח, לא נדחה שבת מקרבן יחיד, ודריש מזה, ומתרי זמני זאת, וסידר אותן הספרי לכולהו בחד מקום. ועיין מועד קטן ט, א בזה, ודו"ק בכל זה⁴.

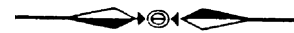
[מה]

(ז, פו) פפות זָהב שְׁתִּים עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה הַפָּךְ בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כֹּל זָהָב הַפְּפוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה:

מדוע רק בכפות כתוב מלאות קטורת, ולא כתוב קערות ומזרקות מלאות סולת

(ז, פו) כפות זָהב שְׁתִּים עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת⁵. הא דלא כתיב

⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "זה קרבן כו", הא כבר כתוב לעיל שזה קרבנו, דרשו בספרי, דבא ללמד שאף על פי שאין קטורת באה אלא של חובה ורק של ציבור, כאן בלבד באה בנדבה ואפילו ביחיד. ועוד דרשו הרבה דרשות מהפסוקים "זאת חנוכת", שכתוב בפרשה ב' פעמים, א' ללמד שרק כאן באה חטאת שלא על טומאה כלל, משא"כ חטאת ציבור באה לכפר על טומאה שלא ידועה, וכאן שעכשיו נמשח המשכן לא היה מספיק להיות טומאה. ב' שכאן דוחה שבת אע"פ שאין הקמת המשכן דוחה שבת, כיון שכבר נמשח מיום ראשון למילואים דוחה שבת, ולכן הקים משה את המשכן ביום שביעי למילואים שחל בשבת.

[מה]

⁵ [מה] (ז, פו) "פפות זָהב שְׁתִּים עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה הַפָּךְ בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כֹּל זָהָב הַפְּפוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה" ע"כ יש לדקדק, הא מבואר בפרשה שהקערות והמזרקות היו מלאים סולת למנחה, והכפות מלאות קטורת, אם כן מדוע כשכולל כלל כל הקרבנות, מפרט הכתוב שהכפות היו מלאות קטורת, ואינו מפרט שהקערות והמזרקות היו מלאות סולת בלולה בשמן. [א.ה. רבינו מקשה ממזרקות, ונראה דלאו בדוקא, וכונתו גם על הקערות].

והביאור בזה, דהנה הבלילה של המנחה צריכה להיות בפנים העזרה בכלי

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שעשה הלל נדרים דף ט, ב, ולכן היו מוכנים לעולה וחטאת, אבל לא נתקדשו, אבל שלמים דלית בהו מעילה (מעילה, שם), קידשום תיכף במספר הזה. ולמאן דאמר דבשר תאוה אסור היה (חולין יז, א), אם כן מסתמא הבהמות שלהם התמימים היו עומדים לשלמים, ואתי שפיר, ודו"ק⁸.

[מז]

(ז, פז) פל הַבְּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פְּרִים אֵילִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי לְחֹטָאת: (פח)

מדוע מנחה קודמת לחטאת, והא חטאת קודמת בהקרבה למנחה

שיהנהו מהם ויבואו לידי מעילה, עשו כמו שעשה הלל (נדרים ט, ב) "דתניא: אמרו על הילל הזקן, שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו, מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה, וסומך עליה ושוחטה", ולכן, אף על פי שהיו מוכנים לעולה וחטאת, לא הקדישו אותם לכן כתוב "כל הבקר לעולה", כלומר הבקר שעומד מוכן להיות בקדושת עולה כו'. אבל שלמים שאין בהם מעילה, הקדישו אותם כבר ביום הראשון, לכן כתוב "וכל בקר זבח השלמים", כי הקדישו אותם כבר ביום הראשון במספר הזה, ולכן כתוב ובקר זבח השלמים, שהוא כבר בקדושת שלמים.

עוד יש לומר הטעם שכבר הוקדשו השלמים ולא העולות מטעם אחר, לפי מאן דאמר בחולין יז, א דנאסר עליהם לאכל בשר תאוה, אם כן מסתמא הבהמות שלהם התמימים היו עומדים לשלמים, לכן כל הבהמות התמימות היו זבח שלמים שכבר הוקדשו לשלמים. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: הטעם ששינה הכתוב בלשון, דבעולה כתוב "פל הַבְּקָר לְעֹלָה" ובשלמים כתוב "וכל בקר זבח השלמים", כיון שיש מעילה בעולה, לא היו מקדישין אלא בשעת הקרבה, לכן היה רק מוכן לעולה, משא"כ שלמים שאין מעילה, היה מוקדש לזבח שלמים.

[מז]

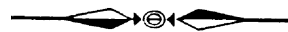
[מו]

במדבר ז, פז - פח (פז) פל הַבְּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פְּרִים אֵילִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי לְחֹטָאת: (פח) וְכֹל בְּקָר זָבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פְּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֲתוּ:

מדוע שינה הכתוב בלשון, דבעולה כתוב "פל הַבְּקָר לְעֹלָה" ובשלמים כתוב "וכל בקר זבח השלמים"

(ז, פז-פח) כל הבקר לעולה כו' לחטאת, וכל בקר זבח השלמים?⁷ לא אמר וכל הבקר לזבח השלמים, משום דבעולה וחטאת דאיכא מעילה (מעילה ז, ב), לא הקדישו אותם עד שעת סמיכה, וכמו

את כל הקרבנות ביום הראשון, אלא שהקריבו כל אחד ביומו. לכן, לא הביאו את הקערות והמזרקות מלאות סולת, שלא יפסל בלינה, רק בכל יום הביאו סולת למנחה. משא"כ קטורת, אינה נפסלת בלינה, כיון שצורתה אינה מתקלקלת, לכן הביאו ביום הראשון את הכפות מלאות קטורת.

[מו]

⁷ [מו] (ז, פז - פח) "פל הַבְּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי פְּרִים אֵילִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי לְחֹטָאת: (פח) וְכֹל בְּקָר זָבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פְּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֲתוּ" ע"כ. ויש לדקדק, מדוע שינה הכתוב בלשון, דבעולה כתוב "פל הַבְּקָר לְעֹלָה" ובשלמים כתוב "וכל בקר זבח השלמים", ולא כתוב "וכל הבקר לזבח שלמים".

אבל הביאור בזה, דהנה מבואר במעילה (ז, ב) דקדשי קדשים יש בהם מעילה משעה שמקדישין עד שעת היתר אכילה לכהנים לאחר זריקה והקטרה, אבל קדשים קלים אין בהם מעילה רק באימורים, לפיכך את העולות חששו להקדיש ביום שהביאו את כל קרבנם ביום הראשון לחנוכת המזבח, כמבואר לעיל פסקא מה שהביאו הכל ביום הראשון, דחששו

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ב). אבל לפי מה דמפורש בתורת כהנים במכילתא דמילואים (ספרא שמיני פרשה א, פרק א, אות ג), דמנחת נחשון נקמצת, ויעויין שיטה מקובצת שם, אם כן צריך ביאור מדוע כתיב קודם חטאת. ולפי גירסא הישנה, זבחים סג, א דמנחה טעונה צפון, אתי שפיר, דשעיר נחשון אינו טעון צפון, וחשיב הנך דטעונין צפון ברישא. ודו"ק. ואם נאמר דמנחת נדבה הוי, אם כן לשון

לחטאת. ויש לתרץ על פי הגירסא הישנה בזבחים סג, א דמנחה טעונה צפון אתי שפיר, דהנה איתא בזבחים (מח, ב) דשעיר של נחשון לא נשחט בצפון, לכן מקדים מנחה לחטאת, דכותב קודם כל הקרבנות הטעונים צפון עולה ומנחה, ולאחר מכן חטאת נחשון דאינה טעונה צפון.

אבל יש לדקדק בלשון הכתוב, דאם מנחתם היינו מנחת נדבה ולא מנחת נסכים הבאה בשביל העולה, מדוע כתוב "כְּכֹשֵׁם בְּנֵי שִׁנְיָה שְׁנֵים עָשָׂר וּמִנְחָתָם", דלשון זה משמע שמדבר על הקרבן, כמו בכל התורה שכתוב ומנחתו או מחתה או מנחתם, ובהכרח לפרש דאם מנחה זו אינה מנחת נסכים, הא דכתיב ומנחתם הכונה למנחת הנשיאים, ועולה על הנשיאים שהם מנחות שלהם, ואל תתמה על פירוש זה, דמצאנו פירוש כזה על הכתוב בבכור (במדבר יח, יח) "וּכְשֶׁם יְהִי לָךְ פְּתִיחַ הַתְּנוּפָה וְכֹשֶׁם יִמִּין לָךְ יְהִי", דפירשו בבכורות (כח, א) דהיינו בשר בכורות של כל ישראל.

אבל מכל מקום יש לדקדק, מדוע כתוב לשון "ומנחתם" שעולה על הנשיאים, מה שלא מצאנו לשון זה בשום קרבן. ונראה בזה, דהנה בספרי (פיסקא נד-נדז) מבואר דהטעם שהתורה עושה סיכום מכל הקרבנות, בא ללמד שכל אחד מהנשיאים היה לו זכות של הקרבנות של כולם, כאילו כולם הקריבו את כל הקרבנות, דהיינו מעלה על כל אחד כאילו הקריב כל הכפות, או כל הקצרות, וכל הבקר, וכל העולות וכל המנחות, והנה מנחת נדבה אינה באה בשותפות (מנחות קד, ב) אבל מנחת נסכים שבאה לקרבן עולה באה בשותפות, ולפי הפירוש שמנחתם היינו מנחת נדבה, אם כן הוה אמינא שאף על פי שיש זכות לכל נשיא על כל הקרבנות, שכל אחד יש לו זכות בהכל, זה הוא דוקא בכל הקרבנות הבאות בשותפות או במנחת נסכים הבאה בשותפות, אבל לפי הפירוש דכאן איירי במנחת נדבה, הא אינה באה בשותפות, והוה אמינא דמנחות הללו אין לכל אחד זכות של כל המנחות, והוה אמינא דכל מנחה מיוחסת לנפש המקריבה בלבד, לפיכך דקדק הכתוב בלשון לכתוב "ומנחתם", ללמד שאפילו במנחת נדבה היה זכות לכולם כאילו הקריב כל אחד המנחה כל ימי המילואים. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

ז, פז) כבשים בני שנה שנים עשר ומנחתם? אם נאמר, דרק נסכים לא קרב בקרבן יחיד במדבר (קידושין לז, ב ועיין ברש"י), אבל מנחות נסכים קרבו, אתי שפיר, דהך מנחה הוה מנחת נסכים, וכמו דפרש"י מנחות דף ח, ב (ד"ה שניהם מלאים) יעויין שם, אבל נסכים לא הביאו, דהוי קרבן יחיד. ואתי שפיר מה דכתיב קודם חטאת, דחטאת אינו טעון מנחת נסכים (מנחות צ,

⁹ [מז] [ז, פז] "כָּל הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵים אֵילִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵים כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵים וּשְׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשְׂרֵים לְחֻטָּאת" ע"כ. יש לדקדק, מדוע מקדים מנחתם לחטאת, והא חטאת קודמת למנחה, כדתנן בזבחים (פט, א), ואף על פי שבכל מקום כתוב בתורה ומנחתם מיד לאחר עולה, היינו מנחת נסכים שהיא מנחה שבאה בגלל העולה, ואין לפרש שמנחה כאן היא מנחת נסכים, דהא נחלקו תנאים אם קרבו נסכים במדבר (קידושין לו, ב), ואף על פי שמבואר שם ברש"י דלא נחלקו אלא בנסכי יחיד אבל קרבנות ציבור התחייבו בנסכים כבר במדבר, מכל מקום קרבנות הנשיאין הם קרבנות יחיד, ולמאן דאמר דלא קרבנו נסכים במדבר בהכרח דהמנחה היא מנחת נדבה, ואין לא שייכות לקרבן עולה, אם כן מדוע הקדים הכתוב מנחה לחטאת.

אבל אם נאמר דלא נחלקו התנאים אלא על נסכים ולא על מנחת נסכים שבאה עם העולה, אתי שפיר, דמנחה זו אינה מנחת נדבה, אלא היא מנחת נסכים שבאה עם העולה, והסולת שבקערות והמזרקות הם בשביל מנחת נסכים, אם כן שפיר מקדים מנחה לחטאת, דחטאת אינה טעונה מנחת נסכים, ומנחתם היינו מנחת נסכים ששייכת לעולה, וכן פירש רש"י במנחות ח, ב (ד"ה שניהם מלאים) דמנחתם שכאן הם מנחת נסכים.

אבל יש להקשות על זה, דהנה מבואר במנחות (עד, ב) דמנחת נסכים אינה נקמצת אלא עולה כליל למזבח ואינה נאכלת כלל, ועל הכתוב ביום ראשון של חנוכת המזבח (ויקרא י, יב) "וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אֵיתָמָר בְּנֵי הַנְּוֹתָרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה הַנְּוֹתָרִת מֵאִשֵּׁי ה' וְאֶלְכִלְיָהּ מִצֹּאת אֶצְלַת הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא", דמבואר שהמנחה נאכלת ונקמצת, תניא בספרא (שמיני פרשה א פרק א אות ג) "קחו את המנחה זו מנחת נחשון, הנותרת, זו מנחת יום השמיני, מאשי ה' אין להם אלא אחר מתן אישים" ע"כ, מבואר דמנחת נחשון אינה מנחת נסכים, אלא מנחת נדבה, דמנחת נסכים אינה נקמצת, והאריך בזה בשיטה מקובצת (מנחות ח, ב אות ל בדפוס וילנא) לפלפל האם מנחת נחשון היא מנחת נסכים או מנחת נדבה, מכל מקום חוזרת הקושיא, דאם היא מנחת נדבה מדוע מקדים מנחה

משך חכמה

פרשת נשא, פסקא מג - מח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקמ טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פירוש חדש בתורת כהנים

אמנם¹¹ התבוננתי, דהתורת כהנים מתפרש באופן אחר, וזה שאמר (ויקרא י, יב) קחו מנחה הנוותרת מאשי ה', והיה לו לומר הנוותרת מן המנחה, ומדאמר המנחה הנוותרת מוכח דיש כאן מנחה שאינה נותרת, והיינו מנחת נסכים דנחשון, לכן אמר קחו מנחה הנוותרת, זה מנחת שמיני, אבל מנחה אחרת דמילואים לא היה בה שיריים, רק כולה קרבה. קחו את המנחה, זו מנחת נחשון, פירוש, אם לא הוא כתב אלא את המנחה, הוא אמינא דזו מנחת נחשון, הנוותרת זו מנחת יום השמיני, מזה ידענא דעל מנחה זו אמר. ומתפרש כמו ימי חייך הימים, כל ימי חייך כו'. כן נראה לדעתי. ודו"ק¹².

ומנחתם דתמיד מדבר על הקרבן כמו ומנחתו, ומנחתם, ומנחתה, וכאן יוכרח לאמר, דקאי ומנחתם על הנשיאים, שהם מנחות שלהם, וכיוצא בזה מפרש ובשרם בכורות דף כח, א, יעויין שם, ולא כתב כן בשום קרבן. ואולי מפני דהספרי דריש שמספר הכולל מלמד, שמעלה על כל אחד כאילו הקריב כל הכפות או כל הקערות, או כל הבקר, וזה הכל בעולה ומנחה [הגה"ה מהרב המביא לדפוס: כוונתו למנחת נסכי עולה] דבאין בשותפות, אבל מנחות דאינה באה בשותפות, והיה כל מנחה מיוחסת לנפש המקריבה, בכל זאת העלה הכתוב כאילו הקריב כל אחד המנחה כל ימי המילואים. ודו"ק¹⁰.

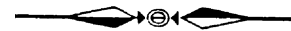

[מח - המשך]

אלא שלשון התורת כהנים צריך ביאור דז"ל "קחו את המנחה זו מנחת נחשון, הנוותרת, זו מנחת יום השמיני" מבואר דהיא מנחת נחשון. אבל פירוש התורת כהנים הוא כך, דאם היה כתוב רק "את המנחה", אז היה פירושה מנחת נחשון, אבל עכשיו שכתוב הנוותרת, אז אינה מנחת נחשון, אלא מנחת שמיני היא הנוותרת, מלבד מנחה שאינה נותרת שהיא מנחת נחשון שהיתה מנחת נסכים. ואל תחמה על פירוש זה, דהרי דרשו חז"ל בכרכות (יב, ב) "אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים כלילת עד שדרשה בן זומא. שנאמר: למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הלילות" ע"כ, דגם כאן, לאחר שכתוב "כל", אם כן ימי חייך זה לא רק הימים אלא גם הלילות, וכך פירוש הברייתא, ימי חייך הימים, היינו אם לא היה כתוב "כל", היינו אומרים רק הימים, אבל לאחר שכתוב "כל", אז ימי חייך זה גם הלילות, וגם כאן כך פירושו. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹² תמצית דבריו: נראה לפרש, שגם לפי התורת כהנים מנחת נחשון היתה מנחת נסכים, ומה שפירשו את הכתוב שתאכלו את המנחה הנוותרת שהיא מנחת נחשון, כוונת התורת כהנים לומר, דאם היה כתוב רק "את המנחה", אז היה פירושה מנחת נחשון, אבל עכשיו שכתוב הנוותרת, אז אינה מנחת נחשון, אלא מנחת שמיני היא הנוותרת, מלבד מנחה שאינה נותרת שהיא מנחת נחשון שהיתה מנחת נסכים.

¹⁰ תמצית דבריו: מנחת נסכים, והיא המנחה שבאה עם העולה, נקרכת לפני חטאת, אבל מנחת נדבה נקרכת אחר חטאת. והנה הא דכתיב "ומנחתם", לפי פירוש רש"י היא מנחת נסכים, לכן כתובה לפני חטאת, אבל לפי הספרא היא מנחת נדבה, והטעם שכתבה תורה לפני חטאת, כיון שחטאת נחשון לא היתה קרבה בצפון, ומנחה קרבה בצפון, מקדים לכל הצריכין צפון קודם, דהיינו עולה ומנחה, ולאחר מכן חטאת, שאינה טעונה צפון.

[מח]

¹¹ [מח - המשך] אבל לאחר העיון בדברי התורת כהנים נראה לפרש, דהתורת כהנים גם מפרש את הכתוב כפירוש רש"י, דמנחת נחשון היא מנחת נסכים, ומה שפירש התורת כהנים את הכתוב "קחו את המנחה הנוותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא", דהיא מנחת נחשון, כונתו לומר, דלשון הכתוב מוכיח שהיו כאן שני מנחות, מדלא כתיב 'קחו את הנוותרת מן המנחה', דאז היה משמע שיש מנחה אחת ואומר משה שיקחו את מה שנשאר מהמנחה ויאכלוהו במקום קדוש, אבל כתוב "את המנחה הנוותרת", מוכח שיש עוד מנחה שאינה נותרת, ועל המנחה הזו שאינה נותרת, אמרו בתורת כהנים שהיא מנחת נחשון.